ПОРОГИ

Культурно-політичний місячник для українців у Чеській Республіці
POROHY Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 2/2025, рік XXXIII | č. 2/2025, ročník XXXIII
Усі електронні випуски часопису "Пороги" знайдете на: **porohy.cz**
facebook.com/PorohyJournal | instagram.com/porohyjournal

УКРАЇНО-ЧЕСЬКІ ВІДНОСИНИ В ЧАС ВІЙНИ: РОЗМОВА З ПОСЛОМ ВАСИЛЕМ ЗВАРИЧЕМ

12-17 с.

4-9

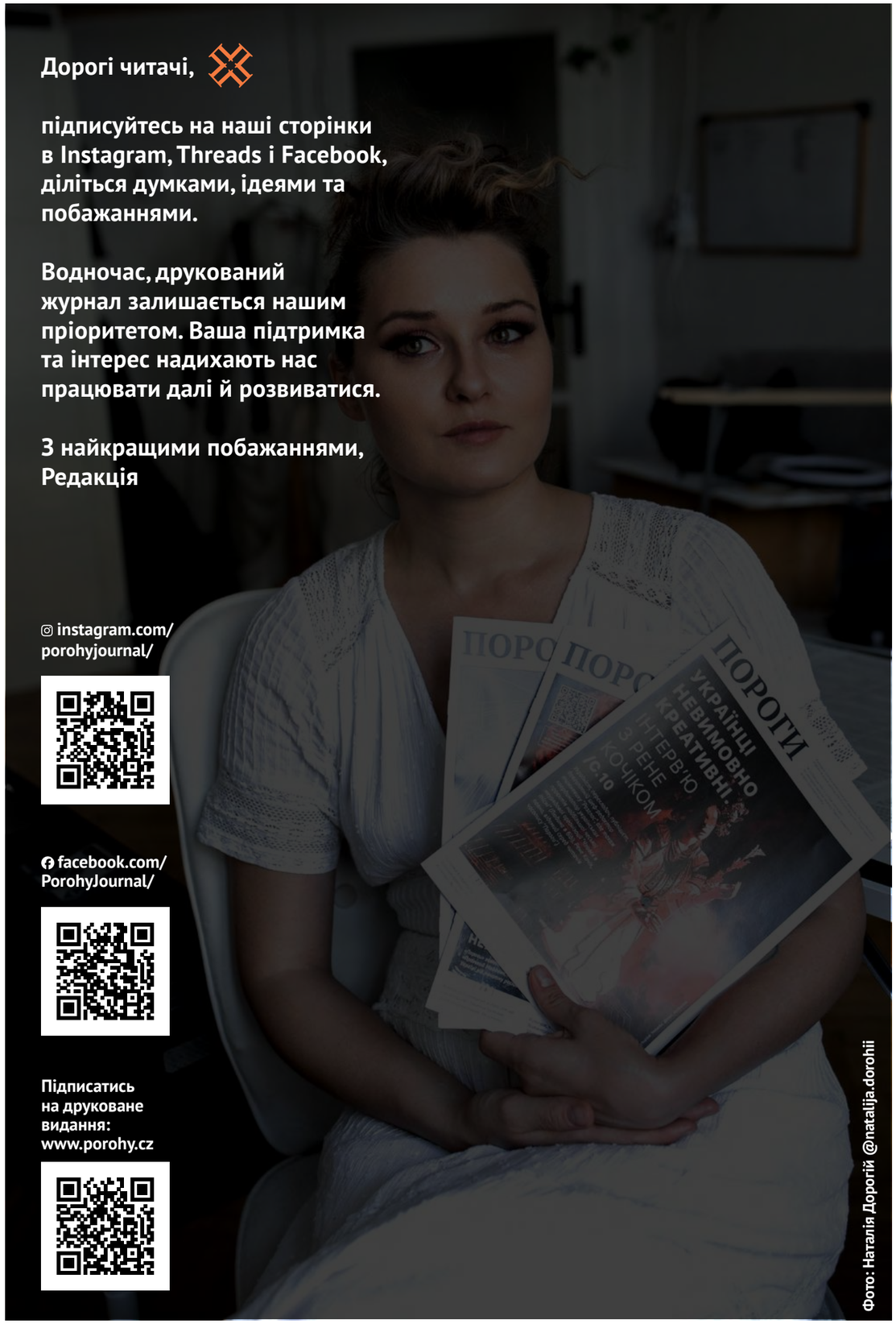
Хроніки громади; Дайджест; Як українські медики рятують життя в Чехії; Конкурс з перекладу української літератури чеською;

10-11

Соціологія: Скільки українців вступили до чеських шкіл у першому турі; Тахов хоче менше трудових агентств;

18-22

Аналітика: Як Кремль розпалює конфлікти всередині ЄС; Колонка в соцмережі: Дар'я Каленюк.

Зміст

Інтеграція 9
Стартує 7-й конкурс з перекладу української літератури чеською мовою

Соціологія 10
Скільки українців вступили до чеських шкіл у першому турі

Соціологія 11
Тахов хоче менше трудових агентств. Місцеві жителі не почуваються в безпеці

Хроніки громади 4

Розмова 12
Україно-чеські відносини в час війни: розмова з Послом Василем Зваричем

Дайджест новин 6
Аналітика від провідних європейських центрів, перекладена українською мовою

Аналітика 18
По той бік "Операції Доппельгенгер": як Кремль розпалює конфлікти всередині ЄС

Інтеграція 8
Як українські медики рятують життя в Чехії

Колонка в соцмережі 22
Дар'я Каленюкм

100

-річчя від дня заснування Музею визвольної боротьби України, заснованого українськими емігрантами в Празі вшанують відкриттям одразу двох експозицій.

Перша експозиція відкриється 30 травня о 10:00 у Сенаті Парламенту Чехії. Вона представить архівні документи, фотографії та мистецькі твори, що ілюструють історію українських емігрантів у Празі 1920-х років. Особливу увагу буде приділено врятованим артефактам після бомбардування 1945 року, коли музей був зруйнований, а також свідченням сучасної війни.

Друга частина відкриється 1 червня у Вртбовському саду і буде доступна для відвідувачів до 30 червня. Вхід на цю частину експозиції вільний. У програмі відкриття заплановані виступи солістів Слави Корсака (Державна опера, Прага) та Анастасії Щирої (Симфонічний оркестр, Маріанські Лазні).

Музей визвольної боротьби України функціонував у Празі з 1925 по 1948 рік. Його першу виставку відкрили 1 липня 1925 року. У 1938 році, завдяки зібраним серед українців коштам, було придбано окрему будівлю на вулиці Horimírova 6 у празькому районі Nusle. Незважаючи на руйнування музею під час бомбардування Праги 14 лютого 1945 року, значна частина колекції — сотні творів живопису, графіки та документів — збереглася і досі є маловідомою для широкого загалу. ■

8

травня у Гавлічкових садах в Тепліце невідомими був повалений пам'ятник радянському солдатові. Поліція розслідує інцидент, але поки що без суттєвих результатів.

Російська сторона відреагувала на подію, відкривши кримінальну справу щодо осквернення пам'ятника. Міністр закордонних справ Чехії Ян Ліпавський рішуче розкритикував заяву РФ. Він наголосив, що Росія не має юрисдикції над чеською територією, так само як і над анексованим Кримом, який є територією України.

Ліпавський пояснив, що цей монумент не підпадає під дію чесько-російської угоди про військові поховання, тому його подальшу долю вирішуватимуть виключно громадяни Чехії. Міністерство закордонних справ Чехії також нагадало про схожу ситуацію з пам'ятником маршалу Конєву, який також не має статусу військового поховання чи охоронного статусу.

Мер Тепліце Їржі Штабл підтримав ідею створення нового меморіалу жертвам світових воєн, які боролися за свободу Чехії. Остаточне рішення прийме міська рада після завершення поліцейського розслідування та оцінки завданої шкоди. ■

108

тисяч крон можуть отримати українці на переїзд з державного гуртожитка в орендоване житло.

Ця програма створена з метою полегшити перехід до самостійного проживання, особливо після змін, що з 1 вересня 2024 року обмежили право на безкоштовне перебування в гуртожитках для багатьох українців

Програма діє з 1 січня 2025 року до 30 червня 2026 року і надає одноразову виплату, яка може покривати заставу, послуги рієлтора, а також перші місяці оренди та комунальні платежі. Сума допомоги залежить від кількості членів родини:

Для 1-2 осіб: до 60 000 крон.
Для 3-4 осіб: до 84 000 крон.
Для 5 і більше осіб: до 108 000 крон

Крім фінансової підтримки, програма також надає допомогу в пошуку житла, веденні переговорів з орендодавцями та оформленні необхідних документів.

Умови участі:

- Дійсний статус тимчасового захист
- Безперервне проживання в державному гуртожитку або гуманітарному житлі Середньочеського краю щонайменше з 1 січня 2023 року.
- Легальне джерело доходу
- Допомога надається лише при укладенні офіційного договору оренди з власником квартири або його уповноваженим представником.

У кожному регіоні Чехії реалізацією програми займаються неприбуткові організації. У Празі одна з таких — це Caritas. Заявки приймаються через сайт або за телефоном. Також можна особисто звернутися до офісу на вул. Лондонській, 44.

Контакти БО "Карітас" у Празі:
bydleniUA@praha.charita.cz
Телефон: +420 736 764 706
Londýnská 13/44, Praha 2 – Vinohrady
Працівники Карітас супроводжуватимуть заявника на кожному етапі. ■

proukrajinu.cz

7,3

мільярда крон, саме на таку суму Чехія передала військової допомоги Україні від початку повномасштабного вторгнення.

Про це повідомило Міністерство оборони Чехії. Йдеться не лише про стару техніку з армійських складів, але й про сучасну зброю.

Водночас сама Чехія отримала компенсації значно більшої вартості — майже на 19,2 мільярда крон. Про це свідчить журналістське розслідування чеського видання Novinky.cz. Згідно з матеріалом, як компенсацію за підтримку України, союзники забезпечили Чехії сучасну військову техніку, грошову допомогу для закупівель та обіцяли подальше фінансування. Таким чином, Чехія водночас допомогла Україні й модернізувала власні збройні сили.

Більша частина допомоги Україні надійшла з резервів чеської армії. Це була зброя і техніка ще радянської доби. Крім старої зброї, Україна отримала і сучасні зразки, які досі перебувають на озброєнні чеської армії — зокрема, 132 штурмові гвинтівки CZ 807 Bren, 70 пістолетів-кулеметів CZ Scorpion EVO та 20 кулеметів PZD 556.

Згідно з відповіддю Міністерства оборони на запит журналістів, як компенсацію за надану допомогу Чехія отримала або отримає військову техніку — танки Leopard та фінансову підтримку США для закупівлі американської зброї. Також очікується надходження ще близько двох мільярдів крон із фондів ЄС до 2027 року. ■

Gromada.cz

10

тисяч євро на дрони для українських військових переказав анонім з-за кордону для чеської ініціативи Dárek pro Putina.

Про це організатори повідомили 30 травня на своїй сторінці у соцмережах. За їхніми словами, анонім надіслав 10 000 євро на збір коштів для придбання дронів, які передадуть двом конкретним бойовим підрозділам Збройних сил України. Завдяки цьому внеску кампанія вже досягла половини від запланованої суми.

Dárek pro Putina регулярно проводить збірки на різні види військової допомоги Україні — від дронів і техніки до боєприпасів і автівок. І ви також можете доєднатись до ініціативи за посиланням нижче. ■

Gromada.cz

10

мільярдів крон профіциту принесуть українці в чеський бюджет цього року, в порівнянні з видатками на їх утримання.

Про це заявив головний економіст Trinity Bank Лукаш Кованда, додавши, що навіть частковий відтік українських працівників може знизити ВВП Чехії на десятки мільярдів крон.

У Чехії проживає понад 572 тисячі українців, з яких майже 374 тисячі прибули після початку війни. Більшість із них активно працюють, зокрема в будівництві, логістиці, харчовій промисловості та сфері послуг. За даними Úřadu práce, понад 158 тисяч біженців мають роботу, а загалом працює понад 249 тисяч українців.

Втрата цієї робочої сили призведе до дефіциту працівників у ключових галузях, що спричинить зростання цін і зниження продуктивності. Крім того, українці споживають товари та послуги, орендують житло та сплачують податки, тим самим підтримуючи економіку Чехії.

Таким чином, їхній масовий від'їзд негативно вплине на економічну стабільність країни. ■

novinky.cz

Сенат США пропонує "Акт про санкції проти Росії 2025": масштабні обмеження за відмову від миру з Україною

До Сенату США 1 квітня 2025 року внесено законопроєкт S.1241 — "Sanctioning Russia Act of 2025". Документ передбачає суворі санкції проти Російської Федерації у разі її відмови від мирних переговорів з Україною, порушення мирних домовленостей або повторного вторгнення.

Ініціаторами законопроєкту стали понад 50 сенаторів з обох партій. У разі набрання чинності акт дозволить президенту США запроваджувати обмеження проти ключових урядовців, військових, банків, підприємств і навіть союзників Росії, які закуповують її нафту чи уран. Санкції включають блокування активів, заборону на візи, торгові мита до 500% та повну ізоляцію російського фінансового сектору від міжнародних систем, зокрема SWIFT.

Закон також забороняє імпорт урану, торгівлю облігаціями РФ, інвестиції у її енергетику та співпрацю з пов'язаними структурами. Винятки передбачені лише для гуманітарної допомоги та виконання міжнародних зобов'язань.

Документ надає президенту право припинити дію санкцій лише після підтвердження, що Росія припинила агресивні дії й уклала мир з Україною. ■ **Пороги**

ЄС розглядає можливість замороження фінансування Словаччини через відступ від демократичних норм

Європейська комісія розпочала процедуру, яка може призвести до замороження частини фінансування Словаччини через занепокоєння щодо дотримання верховенства права. Ключовим фактором стало рішення прем'єр-міністра Роберта Фіцо ліквідувати Спеціальну прокуратуру, яка займалася справами про корупцію, пов'язаними з коштами ЄС.

Цей крок викликав занепокоєння в Брюсселі щодо ефективності боротьби з корупцією та можливого зловживання європейськими фондами. ЄС розглядає використання механізму умовності, що дозволяє призупинити фінансування в разі ризику для бюджету Союзу. Це може торкнутися частини з €12,8 мільярда, призначених Словаччині в рамках фондів згуртованості. Також розглядається можливість повернення частини або всієї суми в €2,7 мільярда, отриманої країною як допомога під час пандемії COVID-19, оскільки збереження Спеціальної прокуратури було умовою надання цих коштів. Близько 80% публічних інвестицій у Словаччині фінансуються з фондів ЄС, тому потенційне замороження фінансування може мати серйозні наслідки для економіки країни. ■

Luxembourg Times

Німеччина скасовує обмеження на дальність використання зброї, переданої Україні

Німеччина, а також Велика Британія, Франція та США, скасували обмеження на дальність використання зброї, переданої Україні. Це дозволяє ЗСУ завдавати ударів по військових цілях на території Росії. Про це заявив канцлер Німеччини Фрідріх Мерц під час виступу на форумі WDR, підкресливши стратегічний зсув у підтримці України.

Мерц, який обіймає посаду канцлера чотири тижні, активно працює над дипломатичними зусиллями для досягнення перемир'я та підтримки України. Він утримався від підтвердження деталей щодо можливого надання Україні крилатих ракет Taurus дальністю до 500 км, які раніше не передавалися через побоювання ескалації. Німеччина зберігає "стратегічну неоднозначність", не розкриваючи повністю інформацію про постачання озброєння.

Речник Кремля Дмитро Пєсков попередив, що скасування обмежень на дальність збільшує ризик ескалації та ускладнює політичне врегулювання конфлікту. Незважаючи на це, Німеччина залишається другим за величиною постачальником військової допомоги Україні після США. ■

AP News

Чехія планує поставити Україні до 1,8 мільйона артилерійських снарядів у 2025 році

Під час офіційного візиту президента України Володимира Зеленського до Праги 4 травня 2025 року, президент Чехії Петр Павел оголосив про намір поставити Україні до 1,8 мільйона артилерійських снарядів до кінця року. Це на 300 тисяч більше, ніж було заплановано раніше.

У 2024 році Чехія вже передала 1,5 мільйона снарядів різних калібрів. Ініціатива фінансується за підтримки Канади, Норвегії, Нідерландів, Данії та інших країн. Завдяки цій допомозі співвідношення артилерійських снарядів між Україною та Росією покращилося з 1:10 до 1:2. Однак майбутнє програми залежить від результатів парламентських виборів у Чехії восени 2025 року, оскільки опозиційна партія ANO заявила про намір призупинити ініціативу у разі перемоги. Під час візиту Зеленський також обговорив з чеськими лідерами підтримку флоту винищувачів F-16 та підписав меморандум про співпрацю в сфері психічного здоров'я. ■

The Kyiv Independent

"Підтримуймо одне одного": як українські медики рятують життя в Чехії

Вони залишили рідні міста через війну, але не залишили своє покликання. У Чехії українські лікарі не лише продовжують рятувати життя — вони стають символом вдячності, взаємодопомоги та інтеграції. Історії таких людей стали основою нової інформаційної кампанії, яку започаткувало українське посольство в Празі.

Інформаційна кампанія "Підтримуймо навзаєм!" була ініційована Посольством України в Чеській Республіці. Її мета — розповісти історії українців, які через війну знайшли прихисток у Чехії, але не стали пасивними отримувачами допомоги. Навпаки — вони стали активними учасниками життя чеського суспільства, працюючи, навчаючись, допомагаючи, розвиваючи місцеву економіку й культуру.

Ця ініціатива показує обличчя тих, хто вже став частиною чеської спільноти, і водночас не втратив зв'язку з Батьківщиною. Головне послання кампанії — *"Підтримуймо одне одного!"*. Воно звернене як до українців, так і до чехів, і ґрунтується на взаємності: підтримці тих, хто її потребує, але й вдячності тим, хто її надає.

У першому відео кампанії — історія двох українських лікарів, які нині працюють у лікарні міста Зноймо в Південноморавському краї Чехії. Владислав Бокоч і Діана Мельник приїхали сюди з України через повномасштабне вторгнення Росії в Україну.

Владислав був хірургом в Ужгороді. Як і тисячі інших українських медиків, він вирішив не зраджувати своїй професії. Після переїзду до Чехії Владислав підтвердив свою кваліфікацію і продовжив працювати за фахом. У лікарні Зноймо він щодня рятує життя.

"Я поважаю чеський народ. Я вдячний за те, що отримав тут можливість працювати. Але найголовніше — я щасливий, що знову можу допомагати людям" — розповідає у відео Владислав.

Діана Мельник — ще одна героїня проєкту — лікарка, яка також залишила Україну після початку повномасштабної війни. Вона долучилася до команди лікарні в Зноймо і з перших днів включилася в роботу. Її історія — не менш зворушлива: в чужій країні, без друзів і родини, вона знайшла новий сенс, нову команду, і змогла повернути собі відчуття професійної реалізації.

> **Я поважаю чеський народ. Я вдячний за те, що отримав тут можливість працювати. Але найголовніше — я щасливий, що знову можу допомагати людям**

Українці — активні учасники життя Чехії.

Сьогодні в Чехії проживає близько 550 тисяч українців. Це найбільша спільнота іноземців у країні. Але ці люди не просто мешканці — вони водночас є учасниками суспільного життя, працівниками, платниками податків, студентами, волонтерами, митцями, підприємцями.

Інформаційна кампанія посольства має на меті показати, що підтримка, надана Україні та українцям, була не лише актом солідарності, а й інвестицією у спільне майбутнє. Українці віддячують взаємністю — знаннями, працею, турботою, креативом, людяністю.

Мета кампанії.

Розповідати історії — це не лише про емоції. Це також про зміну суспільного клімату. У період, коли в Європі зростають ксенофобські настрої та політики все частіше спекулюють темою міграції, важливо показувати, що люди, які були змушені тікати від війни, не є тягарем. Вони — капітал. Вони — відповідь на виклики.

Проєкт "Підтримуймо одне одного" дає обличчя цій великій темі: історії адаптації, вдячності, інтеграції.

Кампанія триватиме й надалі. У майбутньому планується публікація нових відео, в яких розповідатимуться історії українців різних професій: викладачів, митців, волонтерів, підприємців. Проєкт буде поширюватися через соціальні мережі, медіа, культурні події.

Це ще один спосіб як дякувати чеському суспільству, так і формувати наратив про українців як про активних і відповідальних громадян — де б вони не опинилися. ■ **Пороги**

Стартує 7-й конкурс з перекладу української літератури чеською мовою

Вам подобається перекладати? Ви любите українську літературу і хотіли б, щоб її могли читати навіть ті, хто не знає української мови?

Уже сьомий рік поспіль організовується конкурс для перекладачів з української на чеську мову. Тексти бувають різноманітні – в минулих роках завдяки конкурсу було перекладено широку палітру творів авторів, здебільшого сучасних, з домінуванням прози та есеїстики (Ірина Цілик, Артем Чех, Таня Малярчук, Володимир Рафеєнко, Катерина Калитко, Євгенія Кузнєцова, Любко Дереш). З давніших текстів з'явився уривок з роману Василя Барки "Жовтий князь".

Один раз було виголошено категорію дитячої літератури (Всеволод Нестайко), один раз організатори спробували включити також категорію поезії (Василь Стус, Юрій Іздрик). У рік ювілею Лесі Українки перекладався її лист до Ольги Кобилянської.

Цього ж року учасникам пропонується для перекладу оповідання сучасної молодої української письменниці Марини Єщенко "Десять тисяч вісімсот двадцять сім" зі збірки "Хороша пам´ять". Часу для перекладу ще дуже багато – **термін здачі перекладу 1 жовтня 2025 року**.

Інформацію про минулі роки конкурсу та сучасні умови, включно з текстом для перекладу, можливо знайти на сайті Чеської асоціації україністів (Česká asociace ukrajinistů: ukrajiniste.cz), яка є організатором разом з Інститутом східноєвропейських студій, Спілкою перекладачів та Посольством України в Чеській Республіці. Членами журі є україністки Радана Мерзова, Моніка Шевечкова та Тереза Хланьова; Спілку перекладачів представляє Гана Лінгартова.

Переклади, які переможуть, зазвичай публікуються в журналах, а переможці отримують фінансову нагороду та мають можливість долучитися до наступних перекладацьких проєктів. Бонусом для всіх учасників є можливість консультувати свої переклади; кожному учаснику також надсилається переклад з правками та коментарями комісії.

Обов´язково кожного разу організовується церемонія з виголошенням переможців, яка є чудовою нагодою для знайомства з іншими перекладачами. Ми тримаємо таємницю про переможців до останнього моменту. ■ **Тереза Хланьова**

Марина Єщенко народилася в селі на Полтавщині у 1986 році. Між дипломом про закінчення музичної школи та грамотами за кращого голкіпера на міжрайонних змаганнях найбільшу вагу віддала своєму захопленню українською мовою і літературою й отримала освіту літературного редактора в НПУ імені М. П. Драгоманова.

За час навчання там вона продовжила писати художні твори й таки наважилася вступити до магістратури КНУ імені Тараса Шевченка на спеціальність "літературна творчість". Де заодно захистила дисертацію про поетику абсурду в сучасній новелі.

Працювала бібліотекарем у науковій бібліотеці, лаборантом в університеті, а наразі випробовує Державну податкову службу на міцність – працює там літературним редактором. Як то кажуть, покликання не змусило чекати, покликало – і вона його почула.

Наразі видала чотири художні книги. Останню написала під час повномасштабного вторгнення.

Скільки українців вступили до чеських шкіл у першому турі — і чому чехи говорять про "нерівні умови"

Статистика підтверджує: українцям не так легко потрапити до чеської системи середньої освіти, як може здатися на перший погляд.

Чому українці вступають до шкіл у Чехії за спрощеною процедурою? — задаються питанням деякі чехи. Вони вбачають у цьому несправедливість. Поки українські родини скаржаться на необ'єктивність під час співбесід та занижені оцінки, чеські батьки висловлюють обурення тим, що іноземці, зокрема українці, вступають до омріяних шкіл навіть із меншими балами, ніж їхні діти.

Ця тема активно обговорюється у чеських медіа. Видання Novinky навело історію двох чеських дівчат з Праги, які мали понад 80 балів на вступних іспитах до школи в празькому Браніку, але не були зараховані. Натомість, за словами педагогині та родички дівчат Їтки Свободової, школа зарахувала ученицю з України, яка отримала нижчий результат.

"*Якщо будь-який іноземець хоче навчатися в чеській школі, він має бути здатним спілкуватися мовою країни. Не повинно бути жодного послаблення*", — стверджує Свободова.

Міністерство пояснює: такий погляд спотворює реальність.

Все відбувається відповідно до чинного законодавства, наполягають у Міністерстві освіти Чехії. Діти, які здобули попередню освіту за межами Чехії, можуть за власним запитом не складати письмовий тест із чеської мови. Натомість їхня мовна компетентність перевіряється під час співбесіди.

"*Іноземці не отримують жодних балів за співбесіду. Результат лише визначає, чи успішно складено, чи ні*", — зазначила речниця міністерства Вероніка Луцка Лоосова.

> **При швидкому перегляді списків може здатися, що школа прийняла абітурієнта з меншим балом. Але це через відсутність результатів із чеської у його таблиці**

Якщо абітурієнт проходить співбесіду успішно, його все одно оцінюють без урахування балів із чеської мови — тобто він має в підсумковому листі з результатами 0 балів з цього предмету. Це часто вводить в оману, коли порівнюють результати чеських і дітей з інших країн.

"*При швидкому перегляді списків може здатися, що школа прийняла абітурієнта з меншим балом. Але це через відсутність результатів із чеської у його таблиці*", — пояснює директор школи в Браніку Карел Вратішовський.

Українські родини з тимчасовим захистом мають свої претензії. Вони не можуть перевірити, за якими критеріями проводився відбір під час співбесіди, і вважають, що процедурі бракує прозорості. "*У нас відчуття, що рішення ухвалюються довільно. Наш син говорив добре, розуміє чеську, читає й пише. Але комісія сказала: "Неуспішно", і все. Ми не змогли оскаржити*", — діляться враженнями мама дев'ятикласника з Острави.

Цифри реального вступу не на боці українців.

Статистика Міністерства освіти спростовує поширене уявлення про "пільги" для українців. Наприклад, у першому турі вступної кампанії на чотирирічні спеціальності подалося 133 тисячі учнів, і 89% із них були прийняті. Серед українців із тимчасовим захистом подали документи 3400 осіб, із яких вступили 65%.

Ще гірша ситуація на багаторічних гімназіях:

На восьмирічні гімназії подавалося 220 українських дітей, вступили лише 26%.

На шестирічні гімназії — 110 українських заявників, і також лише 26% прийняті. ■ **ProUkrainu.cz**

Тахов хоче менше трудових агентств. Місцеві жителі не почуваються в безпеці

У Таховському окрузі Чехії, де зафіксовано найвищий відсоток іноземців серед усіх регіонів країни, зростає соціальне напруження. Хоча рівень злочинності не підвищується, мешканці дедалі частіше повідомляють про втрату відчуття безпеки. Влада Тахова вважає, що одним з ключових рішень могло б стати обмеження діяльності трудових агентств, яких у Чехії понад тисячу — з них 650 у Пльзенському краї.

За словами віцемерки Тахова Вендули Махової, яка є учасницею робочої комісії Міністерства внутрішніх справ щодо міст з великими промисловими зонами, на 10500 постійних жителів Тахова припадає 4000 іноземців з довгостроковим дозволом на проживання, 1 800 українців з тимчасовим захистом і ще сотні нелегалізованих мігрантів. Хоча ці цифри дещо зменшуються, проблема залишається актуальною.

Під час бізнес-форуму у Тахові представники міста та бізнесу обговорили проблему зростання кількості агентурних працівників. Махова заявила, що іноземні працівники часто опиняються в "пастці" агентств, які не тільки забезпечують роботу, але й змушують користуватися нав'язаним житлом. Часто роботодавці заплющують очі на експлуатаційні умови, бо це вигідно для бізнесу. Як можливу модель розв'язання ситуації вона згадала досвід Німеччини, де трудових агентств суттєво менше.

Хоча офіційна статистика не свідчить про збільшення злочинності, місцеві жителі відчувають зниження безпеки. За словами Махової, більшою проблемою є навантаження на місцеву інфраструктуру: брак лікарів, місць у школах і дитсадках, нестача соціальних служб і паркувальних місць, проблеми з транспортом. Крім того, численні гуртожитки скорочують кількість місць для туристів.

Однак ситуація покращується у сфері поводження з відходами:

> **"Ми намагаємось посилити контрольні процеси й обмежити діяльність сумнівних агентств. Це довгий процес, бо багато що відбувається в тіні", — сказав Віт Ракушан.**

місто проводить навчання серед українців про сортування та оплату комунальних послуг, і рівень сортування вже зріс. Також влада пропонує безкоштовні курси чеської мови, створює спеціальні комунікаційні канали, підтримує громадську активність іноземців та надає простір для соціальних служб, які раніше були відсутні в Тахові.

Міністр внутрішніх справ Віт Ракушан відзначив активну участь міста у вирішенні ситуації. Тахов співпрацює з державними структурами, неурядовими організаціями, бере участь у програмах профілактики злочинності, підтримки інтеграції та залучення іноземців до суспільного життя. За словами міністра, в районі працевлаштовано 22600 іноземців, що становить 37% від населення.

Він зазначив, що уряд чинить постійний тиск на агентства й роботодавців: посилюються контрольні механізми, але проблема часто ховається у "сірій зоні". Ракушан наголосив на важливості інформування іноземців про їхні права та обов'язки. Він також відповів на запитання щодо можливого прибуття українських ветеранів після війни. За його словами, після завершення бойових дій тимчасовий захист буде припинено, і всі новоприбулі проходитимуть повну й сувору процедуру отримання притулку з безпековими перевірками.

Ракушан підкреслив, що 55% українців, які нині перебувають у Чехії, планують залишитися, і 70% працездатних уже мають роботу — це найвищий показник у ЄС. ■

tachovsky.denik.cz

УКРАЇНО-ЧЕСЬКІ ВІДНОСИНИ В ЧАС ВІЙНИ: РОЗМОВА З ПОСЛОМ ВАСИЛЕМ ЗВАРИЧЕМ

Посол Василь Зварич разом з дружиною Вікторією Зварич на дні Вишиванки

У час, коли Україна проходить через найскладніше випробування у своїй сучасній історії, важливою складовою опору є не лише економіка чи дипломатичні візити високого рівня, а й щоденна робота українських посольств та громад за кордоном. Саме в цьому контексті ми спілкуємося з Надзвичайним і Повноважним Послом України в Чеській Республіці Василем Зваричем. З моменту дипломатичної ротації з його попередником Євгеном Перебийнісом, яка тривала майже два роки, у нас накопичилося чимало запитань — про те, як будуються українсько-чеські відносини в умовах війни, як протидіяти гібридним загрозам, змінювати стереотипи про українців і підтримувати наших громадян, які знайшли прихисток у Чехії.

У цьому інтерв'ю — відверта розмова про військову й гуманітарну допомогу, історичну політику, корупційні ризики, російську пропаганду, а також про роль громади, професіоналізм українців і місію посольства як простору довіри, підтримки та згуртованості.

Розмова: Тетяна Пилипчук, Олег Баланда

— З огляду на вашу попередню дипломатичну місію в Польщі, можна припустити, що робота в Чехії має свої особливості — можливо, навіть більш позитивні. Розкажіть, будь ласка, як вам працюється на новому місці?

— Відверто кажучи, мені добре працювалося й на попередньому місці. Відносини між Україною та Польщею завжди були тісними й дружніми, і вони такими залишаються. Жодного дискомфорту не відчував.

Але Чехія — це нова країна, і для мене велика честь представляти тут свою рідну Україну.

Я знаю, що українсько-чеські відносини мають глибоке історичне коріння та завжди були позитивними, навіть у найскладніші періоди нашої історії.

Українці не раз знаходили тут підтримку та солідарність з боку чеського народу і наших чеських друзів. Згадаймо хоча б міжвоєнний період, коли Чехія фактично стала екзилом для української політичної та наукової еліти. Тут було створено сприятливі умови для розвитку української культури та освіти.

Саме в Чехії за підтримки президента Томаша Ґарріґа Масарика було засновано Вільний український університет. Також існувала Вища економічна школа в Подєбрадах та інші важливі інституції.

Сьогодні в Чехії збереглося багато місць історичної української пам'яті. Мені дуже цікаво їх вивчати й популяризувати. Бачу тут великий простір для діяльності та величезні перспективи у всіх напрямках — від військово-політичного до гуманітарного. Тому для мене це не лише честь і задоволення, а й своєрідний виклик — максимально ефективно реалізувати потенціал наших двосторонніх відносин.

> **Найважливіша наша роль як дипломатів — зробити все, щоб історія не заважала майбутньому наших відносин**

— Повертаючись до вашої практики в Польщі, ви згадували про міжвоєнний період. Розкажіть, будь ласка, як вам вдавалося реагувати на виклики, пов'язані з історичною пам'яттю та чутливими питаннями українсько-польських відносин, зокрема щодо Волинської трагедії? Адже відомо, що польська сторона не завжди охоче йде на зближення позицій.

— Головне — по-перше, зрозуміти, що якою би не була історія, ми її вже не змінимо. І найважливіша наша роль як дипломатів — зробити все, щоб історія не заважала майбутньому наших відносин. Саме з такого розуміння ми виходили. Тому намагалися не піддаватися емоціям, а діяти з холодним розумом, прагматизмом і здоровим глуздом.

Мені здається, попри окремі емоційні сплески, нам загалом вдалося зберегти міцний фундамент співпраці, навіть у таких складних і чутливих питаннях, як історичні. Зокрема, тема Волині — вона ніколи не роз'єднувала нас до критичної межі, тому що ми разом із нашими польськими друзями пережили багато спільного. Ми відчуваємо їхній біль, як і вони — наш. І ми провели чимало спільних акцій примирення, завжди з поглядом у майбутнє.

Ми не можемо бути постійними заручниками складного історичного минулого. Ми завжди повинні думати

про те, що буде далі. І саме з цього підходу, мені здається, нам вдавалося не допустити, щоб ці теми надто загострювали ситуацію і мали серйозний вплив на сучасні чи майбутні українсько-польські відносини.

А Польща справді зробила для нас дуже багато — особливо на початку повномасштабної російської агресії. Саме поляки першими відкрили свої серця і свої домівки для наших українських рідних, братів і сестер. І я це бачив на власні очі — як це все відбувалося насправді. Це був надзвичайно сильний акт солідарності.

І ми це завжди пам'ятатимемо. Фактично зараз ми творимо нову історію. Тут і зараз.

— Скажіть, як ви оцінюєте свою діяльність у контексті того, щоб деякі польські політичні сили надалі не маніпулювали історичними питаннями?

—Знаєте, я впевнений, що ми стаємо розумнішими. І вже не так легко ведемося на будь-які маніпуляції чи провокації. Ми чітко розрізняємо: де — політика, де — гра на публіку, а де — реальне життя.

Війна нас навчила дуже багато чому. І, звісно, це також питання до польського суспільства — як воно реагує на подібні маніпуляції, зокрема з боку власних політиків. А ми тим часом робимо свою справу. Ми добре розуміємо, куди йдемо, маємо чітку мету й не кидаємося від стіни до стіни. Ми ведемо стратегічну лінію — на зміцнення українсько-польських відносин. І жодні маніпуляції з боку окремих марґінальних політиків не зіб'ють нас із цього шляху.

Тому що в основі наших відносин — справжня стратегічна цінність і щира дружба між українцями та поляками. І це не зміниться за жодних обставин.

— Як ви оцінюєте діяльність Українського інституту національної пам'яті?

— Оцінюю дуже добре. У нас була, є і залишатиметься якісна співпраця.

Звісно, якщо порівнювати ресурсну базу Українського інституту національної пам'яті та його польського аналога, то це, відверто кажучи, дві зовсім різні за масштабом інституції.

У Польщі Інститут — це велика структура, яка має навіть прокурорські повноваження. Вони займаються не лише дослідженнями, а й розслідуваннями, можуть давати юридичну оцінку подіям і рішенням. У нас фокус більше на архівно-дослідницьку, просвітницьку діяльність. Але попри це, ми маємо дуже хорошу співпрацю з польськими архівами, спільно проводили заходи, конференції. І я знаю, що є багато планів на майбутнє.

Тож моя оцінка — цілком позитивна. Більше того, вважаю, що ми маємо ще більше посилювати роботу Інституту — фінансово, ресурсно, експертно. Бо є одна важлива річ: народ, який забуває свою історію, перестає існувати як суб'єкт. Нам треба мати свою сильну історичну політику, яка буде спрямована на те, щоб українці знали свою історію. Бо часто ми самі ж її не вивчаємо, не усвідомлюємо, а потім знову й знову наступаємо на ті самі граблі.

> **Нам треба мати свою сильну історичну політику, щоб українці знали свою історію. Бо часто ми самі ж її не вивчаємо, а потім знову й знову наступаємо на ті самі граблі**

— Повернімося до Чехії. Як ви знаєте, місце посла в цій країні досить довго залишалося вакантним. Як ви це прокоментуєте? Чому була така тривала пауза?

— Прокоментую дуже просто: це стандартні внутрішні процедури в Україні, які, до речі, є типовими і для інших країн. Не думаю, що варто шукати в цьому якийсь політичний підтекст.

Потрібен був час на проходження усіх формальностей — як мені особисто, так і на рівні державних інституцій. Ви знаєте, процедура передбачає, що спочатку країна, до якої призначається посол, має дати свою згоду — агреман. Цей процес теж потребує часу. Після отримання агреману слідують внутрішні перевірки в Україні — також обов'язкова частина процедури.

Я ретельно готувався до цієї місії, і для мене — ще раз хочу це підкреслити — це велика честь. Водночас я не вважаю, що відсутність посла протягом певного періоду якось негативно позначилась на двосторонніх відносинах. Команда тут продовжувала працювати, був тимчасовий повірений і зроблено було справді багато. Наші чеські партнери це підтверджують. Особливо — в умовах повномасштабної російської агресії: допомога надходила, всі питання вирішувалися оперативно.

Тож я не бачу в цій паузі нічого надзвичайного. Це технічний процес. А зараз посол є на місці, працює — і щиро радіє, що має можливість служити своїй країні саме тут, у Чехії.

— Але в період відсутності нашого посла в Чехії ми отримали зворотний зв'язок від чеської сторони. Зокрема, пролунали зауваження щодо якості виконання окремих обов'язків з боку нашого дипломатичного представництва. Уточню: Міністерство внутрішніх справ Чехії вже зверталося до нас, як до української громади, пояснюючи, що їм складно налагодити контакт із посольством з питань, які є особливо чутливими — зокрема щодо ситуації між українською та ромською спільнотами в Брно.

— Я скажу відверто: я знаю цю історію, але тут мушу не погодитися з тим, що посольство не працювало. Ми також мали прямі контакти — і з МВС, і з МЗС Чехії. Дуже інтенсивні контакти. І я вважаю, що це навпаки — додана вартість для будь-якого міністерства, коли воно має змогу звертатися до української громади безпосередньо на місці. Це не свідчення проблем у роботі посольства, а радше вияв того, що для ефективнішої взаємодії потрібен ще один інструмент, ще один ресурс. Тому я бачу в цьому лише позитив.

Пан Посол присутній на усіх важливих українських заходах і подіях

Щиро дякую українській громаді за вашу активну позицію. Ви завжди відгукуєтесь, на вас завжди можна покластися — і це відзначають також наші чеські партнери. Це підтверджує, наскільки партнерськими та близькими є наші взаємини. Посольство України в Чеській Республіці — максимально відкрите. І ми, безумовно, радіємо кожній можливості працювати з громадою по конкретних напрямках. І ми продовжимо це робити, тому що я переконаний: у нас єдина мета — перемога України.

Сьогодні — не час опускати руки. Ми повинні шукати нові можливості, щоб ще більше надихати одне одного та наших партнерів. Україна є. Україна буде. І цього не змінить ніхто. Нам не можна думати песимістично. Ми маємо діяти так, щоби Україна стала сильною, європейською державою. Саме це нас об'єднує. І саме завдяки цьому наші чеські друзі бачать у нас повноцінного суб'єкта міжнародної політики.

Ось і все. Не шукаймо того, що нас роз'єднує. Не зациклюймось на непорозуміннях. Навпаки — шукаймо те, що нас єднає.

— Розкажіть про основні пріоритети вашої роботи.

— Є дуже чіткі, конкретні пріоритети.

Перший — це військова допомога Україні в умовах російської агресії. Тут, думаю, нікому не треба пояснювати, чому це — пріоритет номер один. Чехія має колосальний ресурс і потенціал: це країна з потужною збройною промисловістю, із заводами, що мають понад сторічну історію. Усе це створює дуже сприятливий майданчик для нашої співпраці.

Візьмімо, до прикладу, "Чеську ініціативу" — всі знають, про що йдеться. Ми дуже її цінуємо. Це ініціатива президента Чеської Республіки Петра Павела, спрямована на мобілізацію європейських країн задля пошуку 155-мм боєприпасів для української армії. Чехія координує цей процес, а чеські компанії допомагають не тільки постачати боєприпаси з власних складів, а й залучати ресурси з-за меж ЄС. І ця ініціатива триває.

За минулий рік ми отримали від Чехії 1,5 мільйона великих калібрів. І це не лише в рамках "Чеської ініціативи", а й завдяки активній співпраці з місцевими компаніями напряму.

Пан Посол на Ольшанському кладовищі у Празі з нагоди Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років

Ще один важливий напрям у сфері військової допомоги — це спільне збройне виробництво з локалізацією на території України. Це надзвичайно важливо: податки залишаються в нашому бюджеті, створюються нові робочі місця. І вже сьогодні, з моменту мого приходу на посаду посла, ми маємо три конкретні контракти: виробництво 155-мм боєприпасів, спільне виготовлення штурмових гвинтівок BREN 2, і виробництво набоїв малого калібру. І все це — з локалізацією в Україні.

Не забуваймо також про матеріально-технічну допомогу, яку Чехія постачає зі своїх резервів, а також про те, що ми закуповуємо за рахунок власних або партнерських коштів у ЧР. Масштаби військової співпраці — колосальні. Моє завдання — зробити все, щоб ця співпраця тривала не лише до нашої перемоги, а й після. Бо Україна повинна стати повноцінною частиною європейської й євроатлантичної архітектури безпеки. Ми маємо бути сильними, озброєними і стати стримуючим фактором для Росії, якщо вона знову спробує атакувати.

Другий пріоритет — європейська інтеграція України. Тут ми з нашими чеськими друзями діємо синхронно. Вони підтримують наші реформи, наші кроки до відкриття повноцінного переговорного процесу про членство в ЄС. Це дуже важливий напрям.

Третій пріоритет — економічна співпраця, зокрема участь Чехії у відбудові України. Ми щільно працюємо з Уповноваженим уряду ЧР з питань відбудови України Томашем Копечним, який координує ці зусилля з чеського боку. Чехія визначила пріоритетний регіон — Дніпропетровську область. І там реалізується низка проєктів: понад 20 чеських компаній уже працюють на місцях.

Є три ключові сектори, на яких вони зосереджені: енергетика, системи водопостачання та очищення води, а також медична галузь. Дуже конкретний приклад — завдяки активності чеської сторони Єврокомісія схвалила понад 100 мільйонів євро на відновлення шести лікарень у Львові, Луцьку, Дніпрі, Києві, Кривому Розі та Рівному. Це проєкти, які реалізовуються спільно, із залученням грантів та кредитів під гарантії чеських банків. Це вигідно і Україні, і Чехії.

Звісно, можна говорити і про гуманітарні аспекти. Один із найважливіших — допомога українцям, які вимушено перебувають у Чехії через війну. Ми зараз спільно з чеським урядом працюємо над створенням структури під назвою Unity Hub. Маємо вже певний прогрес і сподіваємося, що незабаром такий хаб з'явиться в Празі.

Це буде місце, яке акумулює всі необхідні сервіси для українців — за винятком консульських, які й надалі надаватимуться в консульстві або через ДП "Документ". Але

Зустріч в Посольстві українських науковців, студентів та дослідників, що працюють у Чехії.

все інше — підтримка, поради, можливості — буде там. Ідея в тому, щоб кожен українець, незалежно від того, чи повертається додому, чи залишається в Чехії, мав шанс бути успішним.

Бо якщо хтось вирішить залишитися, він має мати умови для повноцінної роботи за фахом, для здобуття досвіду. І, хто знає, можливо, колись цей досвід буде реалізовано в Україні — у проєктах відбудови. От саме такий цілісний підхід ми і закладаємо в Unity Hub.

— Окрім того, що зараз багато корисної інформації, яку українець може здобути самостійно онлайн, що ще може запропонувати цей Unity Hub?

— Unity Hub — це буде не просто інформаційний центр, а живий, теплий простір із різними складовими. Від надання консультативно-інформаційної підтримки до можливості просто випити чашку української кави, посидіти, поспілкуватися в дружній атмосфері, подивитися фільм чи відвідати українську театральну постановку.

Ми хочемо, щоб це був великий відкритий простір — і для українців, і для чехів. Щоб кожен українець міг почуватися там як вдома, а кожен чех — як вдома з українцями. Це буде місце зустрічі, взаєморозуміння, культурного обміну й підтримки.

— Про наболіле. Найперше, з чим ми зіштовхнулися тут, коли почалося повномасштабне вторгнення, російські бізнеси почали маскуватися під українські. Це називається "культурна апропріація". Як ви оцінюєте такі дії та як з цим можна боротися в кінці кінців, які ваші поради?

— Порада одна: якщо вам відомі конкретні випадки — давайте про них знати. Ми дуже тісно співпрацюємо з відповідними чеськими інституціями, зокрема і з розвідувальними органами, які безпосередньо займаються протидією різним гібридним впливам Росії на чеське суспільство. І я хочу підкреслити: вони працюють справді ефективно.

У подібних ситуаціях надзвичайно важливо володіти повною інформацією. Щоб обмін працював в обидва боки: все, що знаємо ми — передаємо їм на опрацювання, все, що знають вони — діляться з нами, і ми долучаємось до подальших дій.

На сьогодні, мені здається, цей процес у Чехії досить добре контрольований. Я не бачу якихось серйозних ризиків, що ситуація вийде з-під контролю. Але всім нам потрібно залишатися уважними й пильними.

— Як Ви оцінюєте рішення щодо тимчасового обмеження надання консульських послуг окремим категоріям громадян?

—Це рішення — вимушене, і викликане російською агресією. Воно стосується обмежень, які діють не тільки в Україні, а і за її межами. Ми повинні ставитися до цього з розумінням, бо насправді маємо війну — і вона не закінчилась. Саме з цим і пов'язані ці обмеження.

Варто підкреслити, що законодавство про воєнний стан дозволяє запроваджувати певні обмеження громадянських прав. Тобто йдеться не про те, щоб комусь ускладнити життя, ми це робимо вимушено, як інструмент, який дозволить нам контролювати, щонайменше, певні процеси.

Водночас, навіть у цій чутливій темі ви бачите, що поступово відбувається певна лібералізація. От буквально днями були внесені зміни до постанови, яка регулює роботу ДП "Документ" за кордоном. Тепер громадяни призовного віку можуть подавати документи на оформлення нових паспортів — без обов'язку попередньо оновлювати свої дані в системі "Резерв+", без потреби їхати в Україну чи проходити ВЛК.

> **Тепер громадяни призовного віку можуть подавати документи на оформлення нових паспортів — без обов'язку оновлювати свої дані в системі "Резерв+"**

Ці дані тепер можна подати через "Документ", а вже ця установа зобов'язана вносити їх у відповідні реєстри дистанційно. Це реальне спрощення, і ми продовжуємо шукати такі рішення. Зрозуміло, що ситуація непроста. Але я дуже сподіваюся на розуміння. Так, за кордоном важко. Але повірте — в Україні зараз людям набагато важче.

— Так, ми це розуміємо, але є певна, відчутна корупційна складова в цій всій діяльності.

— З чийого боку?

— Зокрема з боку ДП "Документ", про яке ви вже згадували. Там був ряд фінансових порушень, по яких тривають суди в Чехії. Чи є у вас дані, в якому стані зараз ця справа?

— Повірте, ми як посольство не маємо жодного стосунку до діяльності ДП "Документ". Тому, думаю, буде правильно звернутися безпосередньо до них за коментарем. Не хотілося б давати оцінки чи коментувати від їхнього імені. Я можу говорити лише про те, що належить до компетенції посольства і наших консульських установ.

Зі свого боку можу запевнити: уряд України, Президент, і ми всі — націлені на те, щоб максимально допомагати українцям за кордоном. Якщо на цьому шляху виникають помилки — ми здатні їх визнавати і працювати над вдосконаленням процесів. Але водночас я ще раз хочу нагадати: в Україні триває воєнний стан. І це об'єктивна реальність, яку ми не можемо ігнорувати.

— Яким ви бачите завдання української громади та посольства у зміні сприйняття українців у чеському суспільстві?

— Так, я бачу своїм завданням — і завданням спільним, для всієї української громади й посольства — поступово змінювати ті стереотипи, які ще досі існують щодо українців у чеському суспільстві. Ми, умовно кажучи, звикли до того, що українців сприймають як будівельників, прибиральників (при всій повазі до цих професій), або якось дотичних до таких сфер.

Але поза цими уявленнями лишається велика категорія висококваліфікованих, фахових українців, які змогли себе реалізувати тут — пройшли через різні випробування, склали іспити, підтвердили кваліфікацію — і працюють у своїх галузях, збагачуючи чеське суспільство своїм досвідом.

Ми вже провели низку зустрічей із представниками таких категорій. Насамперед — з українськими лікарями. І ми отримали величезний об'єм надзвичайно важливої інформації. За офіційними даними Чеської лікарської палати, тут працевлаштовано близько двох тисяч українських лікарів. Йдеться не лише про медсестер, але й про нейрохірургів, хірургів, гінекологів, педіатрів — тобто це люди високих лікарських професій. У деяких чеських лікарнях до 60% медичного персоналу складають саме українці. А це означає, що як тільки їх не стане — лікарня просто зупиниться.

Далі — ми зустрілися з українськими адвокатами, яких тут також чимало. Вони працюють, мають досвід, потребують підтримки в певних питаннях, але вже сьогодні мають великий потенціал.

Є також категорія українських вчителів, які працюють у чеських школах і навчають чеських дітей. Це — надзвичайно важлива освітня спільнота, яку теж потрібно підтримувати й показувати: ось ми тут, ми не лише приїхали просити про допомогу — ми також приносимо користь суспільству. І робимо це з першого дня, як тільки наші люди сюди прибули.

> **Уряд України, Президент, і ми всі — націлені на те, щоб максимально допомагати українцям за кордоном. Якщо на цьому шляху виникають помилки — ми здатні їх визнавати і працювати над вдосконаленням процесів**

Ми також поспілкувалися з українськими науковцями. Є чудове чесько-українське наукове товариство, яке проводить велику роботу. І з'ясувалося, що багато українських науковців мають серйозні напрацювання, які сьогодні підсилюють науку не лише в Чехії, а й у загальноєвропейському просторі.

Про все це ми маємо розповідати — разом, голосно, аргументовано — чеському суспільству. Щоб показати: ми не просто раптово з'явилися, ми тут жили й працювали задовго до великої війни, і сьогодні продовжуємо робити свій внесок — через знання, досвід, працю, фаховість. Це — солідарність, яка має дві сторони.

І ми готові далі працювати в цьому напрямку — підтримувати українських фахівців у різних галузях, залишатися відкритими до кожного. Бо посольство — це частинка України на чеській землі. І кожен українець повинен знайти тут відповіді на свої запитання, отримати підтримку, гостинність і людське ставлення від кожного, хто тут працює. І я особисто це контролюю.

— Щодо впливу російської пропаганди на історію в освітній програмі тут в Чехії. Бо вона відчутна все ж таки. В них є стереотипи на рахунок тих самих "бандерівців". Лише зараз в Карловому університеті приходять до висновку, що вони, власне, були зманіпульовані радянською "освітньою" системою.

— Це складний, але дуже потрібний процес — і пройти його ми повинні разом. Я в цьому бачу велике поле для нашої спільної роботи. Бо нам справді потрібно розкривати нові факти, говорити про речі, які довго замовчувалися або були викривлені.

Зараз, наприклад, чесько-українське наукове товариство проводить публічні екскурсії слідами українських університетів у Чехії, зокрема в Празі. І ми вже говоримо про те, щоб ці екскурсії були не тільки для українців, а й чеською мовою — для чехів. Бо для багатьох із них це буде справді відкриттям.

Ось візьмімо постать Пулюя. Його ім'я тут майже невідоме, а між тим — це людина, науковими досягненнями якої й досі користуються в Празі, адже саме завдяки Пулюю відбулась електрифікація міста. А ще — його внесок у відкриття так званих рентгенівських променів. Але про це майже не говорять. І ми хочемо це змінити — показувати, розповідати, робити ці постаті частиною публічного простору.

Ми вже запустили проєкт: записуємо серію відео для телебачення, де українські лікарі розповідають про свій шлях, який вони пройшли з моменту повномасштабного вторгнення. Як вони не здалися, не опустили рук, пройшли всі іспити, підтвердили свою кваліфікацію — і зараз рятують життя, лікують чеських громадян. Це — приклад, це реальна історія, яка має змінювати сприйняття українців у чеському суспільстві.

Бо коли хтось починає говорити, що "українці — злочинці", або що "через українців зросла злочинність" — ми маємо бути готові відповідати. І відповідати не гнівом, а фактами, прикладами, правдою. Бо лише так ми можемо ці маніпуляції нівелювати. Правда — це наш єдиний, але дуже сильний інструмент.

— Ми спостерігаємо, що ви на кожній події, активно залучені до громадської діяльності. Це для нас дуже важливо.

—Дякую. І я теж бачу, що попереду — багато роботи. Але найголовніше — не зупинятися, не опускати рук. Нам потрібно триматися разом. Навіть якщо маємо різні думки — це не має заважати нам співпрацювати. Ми маємо бути єдині. Бо коли світ бачить, що Україна сильна й об'єднана — тоді й підтримка буде ще більшою. ■

По той бік "Операції Доппельґенґер": як Кремль розпалює конфлікти всередині ЄС

Текст: Олег Баланда

У березні 2023 року в медіа-просторі вибухнула новина: Росія веде гігантську операцію дезінформації, підробляючи сайти відомих західних видань. Імена як-от The Guardian, Bild, Le Monde почали з'являтися поруч із клонами, що виглядали майже ідентично, але просували кремлівські наративи. Ця кампанія отримала назву "Операція Доппельґенґер" — і стала, на перший погляд, черговим доказом зухвалості інформаційної агресії Москви. Проте за блиском технічної імітації ховалося значно глибше й витонченіше явище.

Дареджан Цурцумія

Джеймс Паммент

Витончена тактика гібридної війни.

З часу повномасштабного вторгнення Росії в Україну інформаційна війна набула нового вигляду. "Операція Доппельґенґер" — одна з найгучніших кампаній, що прикувала увагу міжнародної спільноти. Вона асоціюється з масштабною мережею дзеркальних сайтів, які імітували легітимні західні медіа для поширення дезінформації. Та це лише вершина айсберга. Звіт дослідників Джеймса Паммента і Дареджан Цурцумії, спеціалістів Лундського Університету розкриває глибшу, системну стратегію, що реалізується через Агенцію соціального проєктування (SDA) та мережу пов'язаних із Кремлем організацій.

Попри понад 350 медіа-матеріалів, які присвячені "Доппельґенґеру", аналіз дослідників свідчить: ця операція не є ані головною, ані найефективнішою в арсеналі SDA. Дзеркальні сайти були лише однією з численних тактик. Реальне ядро — це стратегічні "контркампанії" проти Заходу, реалізовані через рекламу, шпигунство, цифрову інженерію та маніпуляції громадською думкою.

SDA — це приватна структура, підконтрольна адміністрації президента РФ, зокрема Сєргєю Кірієнку. У співпраці з компанією Structura National Technologies, а також АНО "Діалог" і АНО IPI, агентство виконує роль цифрового наступника Russia Today та фабрик тролів типу "Агентства інтернет-досліджень". Після початку війни SDA перетворилося на центр цифрової пропаганди, який працює за логікою ринку: за кожну "успішну" кампанію агентство отримує більше ресурсів.

Цілі SDA — це не лише поширення фейків. Їхнє завдання — проникнення в інформаційне середовище: чим більше російських наративів присутні у дискурсі, тим краще. Не важливо, чи вони критикуються, спростовуються чи просто згадуються — будь-яка реакція означає успіх. Успішна кампанія — це та, яку цитують політики, ЗМІ, фактчекери. Саме тому агентство активно провокує виявлення своїх кампаній.

Цифрова фабрика контенту.

SDA — це масштабна виробнича машина: меми, статті, відео, чат-боти, коментарі, інфлюенсери, ботмережі. Контент поширюється через десятки так званих "медіабрендів" (включно з копіями New York Times, Le Monde, Deutsche Welle). Усе це — частина багаторівневої системи доставки: перший рівень — спам у соцмережах, другий — дзеркальні сайти, третій — вірусне поширення через публічних осіб.

Окремі напрямки роботи SDA:

- Міжнародна комплексна контркампанія (CCI) — діяльність, спрямована на підрив довіри до західних інституцій;
- Контркампанія проти Європи (CCE) — зосереджена на підтримці правих популістів та антисистемних сил;
- Контркампанія проти України (CCU) — інформаційне знецінення ЗСУ, дискредитація Президента України, просування Медведчука як "альтернативного" лідера;
- Other Ukraine / Real Ukraine — проєкти, що мали створити враження наявності "другої", проросійської України;
- Good Old USA Project — втручання у внутрішню політику США.

Зокрема, основною ціллю кампанії CCE було вплинути на європейські вибори 2024 року, підтримуючи крайні праві сили, що скептично ставляться до ЄС та підтримують відновлення співпраці з РФ.

На фото:
Ілля Ґамбашідзе — засновник SDA

Їх команда розробила тематичні лінії, які мають закріпитись у публічному дискурсі:

- "Ліберали сіють страх: війна, клімат, пандемії — інструменти контролю";
- "Глобалісти нав'язують нам фальшиві цінності (ґендер, клімат, права ЛГБТ)";
- "Ліберальна Європа веде до економічного краху";
- "ЄС стане тоталітарним військовим табором — лише крайні праві принесуть мир".

Кампанії активізовано через TikTok, Twitter (X), Telegram. SDA адаптувала контент під регіональні спільноти, розміщуючи пости у коментарях до локальних пабліків, а також використовувала ботоферми для поширення наративів. У Чехії такі методи могли бути реалізовані через міські пабліки, тематичні форуми та профілі "патріотів".

SDA не лише спостерігає за роботою західних дослідників дезінформації — вона їх використовує. Матеріали фактчекерів, аналітиків і навіть офіційних розслідувань перетворюються на метрики успішності. Сама викритість стає *ключовим індикатором ефективності*. У деяких випадках агентство навіть штучно створює фейки, щоб змусити контрдезінформаційні структури витрачати ресурси на спростування — так звана стратегія "перевантаження" (Operation Overload).

На фото:
Путін та Кірієнко

Витік документів SDA.

Восени 2024 року стався масштабний витік — понад 3100 документів SDA потрапили у відкритий доступ. Деякі експерти вважають, що витік був свідомим: агентство прагнуло підвищити свою вагу в очах Кремля, закріпити позицію як основного оператора цифрової пропаганди. За іншою версією, витік був атакою конкурентів. Так чи інакше, це дозволило дослідникам вперше побачити реальні механізми ухвалення рішень у SDA

Завдяки витоку стала зрозуміла структура SDA — це централізована, особистісно залежна система. Стратегічні рішення приймаються вузьким колом, виконання здійснює бюрократизована машина з імітацією аналітики.

Організаційна структура SDA.

SDA (Агенція соціального проєктування) — це формально приватна компанія, тісно пов'язана з іншою організацією під назвою Structura National Technologies (Група Компаній Структура). Обидві компанії засновані в грудні 2017 року з різницею в один тиждень. Ключовими особами в обох структурах є:

- Ілля Ґамбашідзе — засновник SDA, колишній співвласник Structura. Вважається головним архітектором операцій SDA.
- Нікалай Тупікін — нинішній власник Structura (100% з 2021 року), технічний директор SDA (за витоками Delfi), офіційно також гендиректор компанії Osion, що спеціалізується на IT-послугах.

Structura та SDA мають ту ж юридичну адресу (недалеко від Кремля), однакових співробітників, спільні контракти, а також часто виступають єдиними конкурентами у тендерах.

За даними витоку SDA відповідає за керування проєктами, створення контенту, кампанії, наративи, поширення інформації. Structura забезпечує технічну інфраструктуру, зокрема IT-платформи, автоматизацію, ботоферми тощо.

Взаємодія з Кремлем.

Усі стратегічні рішення ухвалюються через Адміністрацію Президента РФ.

Основні фігури:

- Сєрґєй Кірієнка — перший заступник голови АП РФ, архітектор цифрової пропаганди, головний куратор проєктів SDA. Хоч рідко присутній на зустрічах, часто згадується як "остаточний ухвалювач рішень".
- Алєксандр Харічєв — бюрократ із повноваженнями операційного управління, "сірий кардинал" контркампаній, керівник CCU (кампанія проти України) та учасник CCE. Саме його вказівки часто визначали напрям стратегічного контенту, незважаючи на аналітику SDA.
- Владімір Табак — керівник АНО "Діалог", відповідальний за візуальну частину, інфраструктуру розповсюдження та участь у нарадах з Кірієнкам. Очолює проєкт Gosdigital, який позиціонує інтернет як основний канал державної пропаганди РФ.

На рівні виконання ключові посади займають:

- Ґамбашидзе — "головний технолог проєкту", відповідає за загальну стратегію, зв'язки з АП, імовірно — за фінанси.
- Тупікін — IT-директор, технічний архітектор систем і доставки.
- Сафія Захарава — імовірно координує креативні або адміністративні функції.

Протоколи засідань свідчать, що рішення приймаються вертикально: під час кризових ситуацій (наприклад, українського контрнаступу) керівництво (Харічєв) просто диктує, що має бути зроблено, без аналітики чи дискусій.

Рекомендації для захисту.

Автори звіту наполягають: нинішні контрзаходи є недостатніми. Насамперед критикується надмірна злежність від аналізу тактики ворога, яка не дає зрозуміти, його стратегічні цілі. Вони пропонують альтернативу — *аналіз на основі спроможностей*, який дозволяє бачити цілі, на які спрямована діяльність SDA і допомагає моделювати, які ресурси потрібні для блокування цих цілей. Це допоможе не сплутувати тактичні прояви зі справжніми стратегічними загрозами.

Традиційна контрдезінформаційна логіка "грати в хованки" з фейками більше не працює. ***SDA змінює наративи швидше, ніж їх встигають викривати.***

Автори радять припинити наївну віру в те, що "розвінчання" припиняє пропаганду; визнавати інформаційну війну як війну, що потребує активної протидії, а не тільки захисту; цілити не в окремі фейки, а в стратегічні цілі супротивника — деморалізація, розкол, леґітимізація крайніх партій тощо.

Відсутність узгодженості серед урядів, дослідників, неурядових організацій та платформ дозволяють SDA використовувати цю плутанину як доказ власної ефективності. Рішенням проблеми виступає координація дій шляхом формалізації спільних рамок оцінки загроз; створення узгоджених механізмів обміну інформацією, включно з приватними структурами.

Замість того, щоб лише "спростовувати фейки", потрібно випереджати противника, поширюючи правду до того, як прийде фейк; формулювати меседжі, які враховують емоції, потреби та вразливості аудиторій; об'єднувати зусилля в межах країн і міждержавних структур для створення кращого контенту й доставки його там, де це потрібно.

Оскільки SDA працює опортуністично, її можна втягнути в сценарії, де вона змушена витрачати ресурси без істотного впливу завдяки створенню "контрольованих" мішеней, змусивши SDA діяти за нашими правилами, а не нав'язувати свої.

Пропонується удар по ключовій інфраструктурі впливу, тобто забезпечити виконання умови щоб генеровані AI-технології (GPT, Google тощо) базувалися на верифікованих даних, змусити Вікіпедію, YouTube, TikTok, Telegram — все, що мультиплікує наративи — до суворішого контролю власного контенту.

Фінальна й найбільш амбітна рекомендація: перенести інформаційну війну на територію РФ.

> **Ми пропонуємо Заходу використати методи SDA — збройєзованого маркетингу — проти самого режиму, який їх вигадав**

Пропонується формувати й поширювати контент, спрямований на самих росіян: не обов'язково правдивий, але такий, що розхитує довіру до Кремля, провокує сумніви, змушує сумніватись у легітимності війни. Залучати антикремлівські меседжі, які створюють "шум" усередині РФ — меми, відео, фейкові заяви "від імені" проросійських структур (власне, дзеркальна логіка до SDA).

Ця стратегія може бути реалізована як міждержавна ініціатива, яка б мала легітимний статус — щось на зразок оновленого "Радіо Свобода", але в цифровій формі. Автори порівнюють це з Холодною Війною 2.0, але замість глушити голоси — потрібно транслювати свої, на каналах і форматах які розуміють у РФ.

Пропонується "вивчити ворога" — і використати його інструменти: створення ботмереж та інфлюенсерських брендів під російський ринок; локаізація меседжів під конкретні міста РФ; таргетована реклама в Росії через сторонні платформи; просування інформаційних "вірусів", які непомітно руйнують довіру до режиму. ■

Посилання на першоджерело

Дар'я Каленюк — українська громадська активістка, журналіст та адвокат. Співзасновниця та виконавчий директор київського Центру протидії корупції.

У попередньому номері ми опублікували пост-застереження Дарії, в якому авторка змальовує похмуру, але реалістичну перспективу: перемир'я з Росією або не буде тривалим, або ж означатиме фактичну капітуляцію. РФ робить ставку на розкол українського суспільства, саботаж та втрату західної підтримки на тлі політичного зсуву в Європі й США. Водночас авторка попереджає про можливі авторитарні тенденції всередині України: корупцію, відкат реформ і загрозливу деморалізацію.

Попри це, вона залишає простір для надії — у формі заклику до дій, який оприлюднила у своєму наступному пості. Публікуємо його текст повністю.

По-перше, треба тверезо оцінювати ситуацію та план ворога. Очікувати справедливого перемир'я завтра чи післязавтра немає жодного сенсу, бо умисел ворога або повністю знищити нас, або повністю взяти Україну під контроль, не змінився. Морально варто готувати себе до довгого марафону.

По-друге, усвідомити, що росія також наближається до свого економічного дна. Росіяни воюють за гроші. Новий соціальний контракт в рф виглядає так: багата московська еліта відкупилася від війни, дозволивши бідній етнічній периферії заробити на війні ціною втрати свого життя або життя своїх рідних. Москва, як всі міста рф, має квоту на постачання новобранців на фронт. 17 мільйонне місто виплачує 30 тисяч доларів за підписання контракту з армією рф, тому буряти та інші російські громадяни з бідної периферії, їдуть до столиці мобілізовуватися. За вбитого бійця родина отримує до 60 тисяч доларів та пенсію небіжчика, а за важке поранення – до 30 тисяч доларів. Росіяни розплачуються своїм життям та життям рідних за можливість купувати китайські телефони та машини, українці кладуть життя за справедливе майбутнє в безпечній цивілізованій Європі. Якщо в день гинутиме не 1500, а 3000 росіян, це коштуватиме економіці рф дуже дорого й доведеться мобілізувати білу елітарну москву, що підірве владу володаря кремля. Тому критично необхідно масштабувати інноваційні рішення для фронту, які дозволяють знищувати більше ворогів, знижуючи в рази наші втрати. Війна має бути не за території, війна зараз за збереження наших людей та ліквідацію найбільш дешевим та ефективним способом максимальної кількості ворогів. Для рішення цього завдання нам потрібно здобути функціонуюче міністерство оборони та позбутися радянського туману в головах деяких військових командувачів.

По-третє, є ряд важливих завдань для всіх українців за кордоном і тих, хто адвокатують наші інтереси на міжнародній арені.

Кров з носа зберегти санкції Заходу проти рф та добитися конфіскації на нашу користь $300 млрд російських активів. Якщо навіть Трамп хитнеться в бік зняття санкцій, треба втримати Європу. Аргумент тут простий: "після зняття санкцій всі ці гроші підуть у воєнну економіку рф та за рік перетворяться в ракети, дрони та бомби, які за 2 роки полетять у ваші мирні міста."

Україну треба позиціонувати не як постійного прохача та отримувача безпекової допомоги, а як постачальника та незамінного гаранта безпеки для цивілізованого світу. Ми не Афганістан, з ким нас часто ментально звичайні люди порівнюють на Заході, особливо в США. Всі рішення, як воювати сучасну війну з рф, - в Україні. Детальне глибоке розуміння слабких та сильних сторін росіян – основного ворога НАТО та Європи - в Україні. Спроможність не лише відбиватися і реактивно діяти на удари ворога, а бити по рф та влаштовувати провокації на їх території – в Україні. Найбільша вишколена в жорстких боях армія Європи – в Україні. Найкращі виробники дронів - в Україні. Досвід стійкого опору ворогу всього суспільства попри тотальний тиск – в Україні. Ці спроможності неможливо купити за гроші. Їх треба прожити. І Америка, і США мають бути зацікавлені всі ці знання, вміння та спроможності мати на своїй стороні, а не на стороні ворога.

По-четверте. Протидіяти агентурній видрі та корумпантам всередині. Бити по рукам, як тільки відбуваються спроби відкату реформ. Пояснювати людям, чому важливо мати спроможний державний апарат і чому система 5 менеджерів нас прирікає на поразку. Президент Зеленський реагує тільки на те, про що говорять в медіа і що масово турбує людей.

По-п'яте, донатити на армію. Робити все, що у наших руках, задля армії. Поки буксує державний апарат з системою п'яти менеджерів, компенсувати їх простій мусить суспільство. В Україні державний апарат живе своїм життям, а фронт та суспільство своїм. Це відірвані два світи. В росії ситуація аналогічна, але навпаки – сильний державний апарат та атомізоване, аморфне, безвольне суспільство. А уявіть, якщо в нас держава буде такою ж ефективною та дієвою, як і суспільство?

І наостанок: перемога можлива. Як наша, так і ворога. ■

АРМІЯ 3D-ДРУКУ: ДРУКАРМІЯ В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНУ

З початку повномасштабної війни в Україні технологія 3D-друку стала ключовим інструментом у підтримці оборонних сил. Проєкт Друкармія (англійською Print Army) що працює з початку конфлікту, об'єднує спільноту волонтерів не лише в Україні, але й по всьому світу. Його головна мета — виготовляти необхідні компоненти для української армії за допомогою 3D-принтерів, швидко, ефективно та з мінімальними витратами.

ЯК ПРАЦЮЄ ПРОЄКТ

Принцип роботи проєкту простий. Військові підрозділи подають запит на конкретні вироби, які їм потрібні на фронті, наприклад, для дронів, стабілізатори для гранат чи медичне обладнання. Після реєстрації на веб-платформі drukarmy.org.ua волонтери починають друк деталей на своїх принтерах згідно з отриманими специфікаціями. Після цього готову продукцію відправляють на збірні пункти, звідки вона доставляється безпосередньо до військових частин.

На платформі зараз залучено понад **7 500 активних друкарів,** які використовують **більше ніж 9 000 принтерів**, що вже надрукували понад **240 тонн пластикових виробів**. Від 3D-друку залежить чимало військових операцій — від виробництва деталей для дронів до медичних інструментів і запчастин для техніки. Поточний обсяг замовлень становить понад **25 тонн пластику**, що свідчить про постійну потребу в цих виробах.

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ВОЛОНТЕРІВ

До проєкту долучилися волонтери з **13 країн** за межами України, де друкуються деталі, що не є зброєю або її компонентами, щоб не порушувати міжнародне право. Зарубіжні хаби розташовані у Великій Британії, Німеччині, країнах Балтії та Польщі, а також в інших європейських країнах, **включаючи Чехію**.

Принтери, які фізично не розташовані в Україні, не друкують проєкти, що можуть нагадувати зброю, а лише з розділу "міжнародний", оскільки в деяких країнах таке виробництво може бути забороненим

УЧАСТЬ ЧЕХІЇ В ПРОЄКТІ

У Чехії головним координатором проєкту є пан **Ярослав Геренок з Брна**. У Чехії наразі залучено **30+** друкарів із загалом **45+** принтерами. Виробництвом займаються волонтери та ентузіасти українського походження, чехи та словаки. Хаб збору, перевірки якості та відправки в Україну розташований **у Брні**. З Чехії вже було відправлено в Україну **600+** кілограмів деталей, надрукованих на 3D-принтерах. Чеська спільнота налічує **16 активних учасників,** які допомагають підтримувати оборону України.

ПЕРЕВАГИ ТА ВНЕСОК ПРОЄКТУ

Проєкт Друкармія має кілька ключових переваг. По-перше, децентралізований характер друку дозволяє виготовляти необхідні деталі швидко і гнучко, відповідно до потреб фронтових підрозділів. По-друге, завдяки 3D-друку знижуються витрати та збільшується доступність специфічних деталей, які інакше було б складно або дорого забезпечити. І, найголовніше, цей вид виробництва практично неможливо повністю зупинити противнику, оскільки він відбувається в приватних домівках і маленьких майстернях.

Якщо у вас є 3D-принтер і ви хочете долучитися до підтримки оборони України, це легко зробити. Достатньо зареєструватися на вебсайті проєкту (drukarmy.org.ua) і почати приймати замовлення. Навіть без принтера ви можете долучитися як координатор або донор. Принтери, такі як BambuLab A1, **які можна придбати за приблизно 200 євро**, є ідеальним вибором для початківців.

СПІЛЬНОТА ТА ПІДТРИМКА

Спільнота Друкармія відкрита та дружня. На форумах та в чатах можна ділитися досвідом і вирішувати технічні питання. У Чехії ви можете звернутися до пана Ярослава Геренка, який надасть необхідну інформацію та підтримку. Для отримання більш детальної інформації та реєстрації відвідайте офіційний вебсайт проєкту **drukarmy.org.ua** або Facebook-сторінки, вказані нижче.

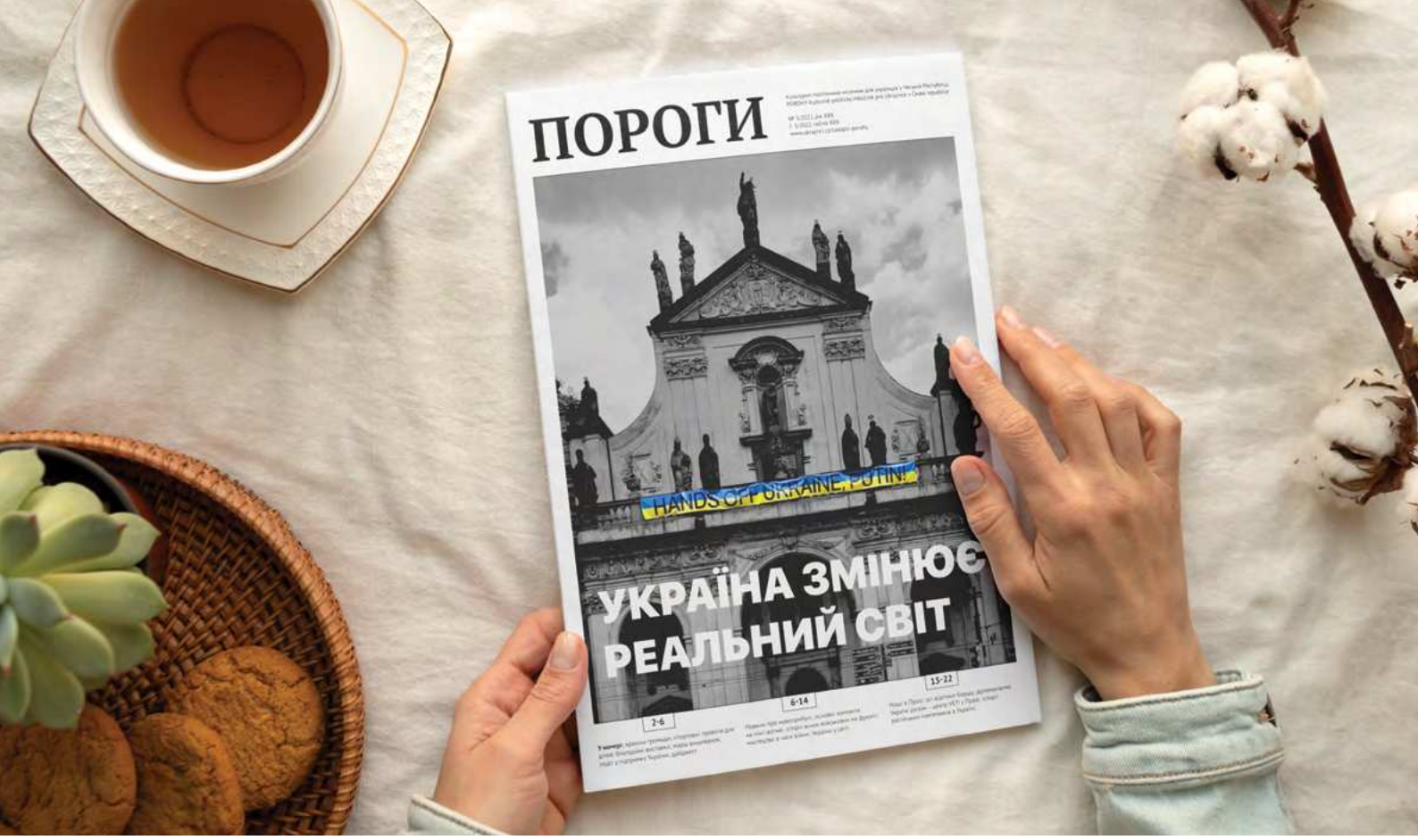
НА ЗАВЕРШЕННЯ

Друкармія є прикладом того, як сучасні технології можуть допомогти в кризових ситуаціях і підтримати оборонні зусилля країни. Кожен надрукований виріб може бути різницею між успіхом та поразкою на фронті. Для всіх, хто бажає долучитися до захисту України та підтримати її армію, цей проєкт надає ідеальну можливість.

КОНТАКТИ ТА ІНФОРМАЦІЯ:
Ярослав Геренок
Телефон, Whatsup: +420702931140,
Telegram @gerenok
Email: yaroslavgerenok@gmail.com

Друкармія
Вебсайт: drukarmy.org.ua/en
FB група Українська (міжнародна):
facebook.com/groups/517621483912615
Чеська FB група – закрита:
www.facebook.com/groups/1743588773112822

Представлення підсумував Іван Господар
(залучений друкар і пропагандист)
ivanhospodar@gmail.com

Посилання на формуляр

ПЕРЕДПЛАТА МІСЯЧНИКА "ПОРОГИ" ВСЬОГО ЗА 700 CZK / РІК РАЗОМ З ПОШТОВОЮ ПЕРЕСИЛКОЮ

QR Platba

Замовити часопис можна так:
вислати кошти на рахунок: **1925774379/0800**
і повідомити редакцію про оплату
та адресу замовника.

Інформація: **uicr@centrum.cz**
або на: **ukrajinci.cz/ua/casopis-porohy**

instagram.com/porohyjournal

facebook.com/PorohyJournal

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 2/2025, рік XXXIII. Підписано до друку 31 травня 2025 року. **Ел. пошта**: uicr@centrum.cz. **Інтернет-адреса**: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. **Номер готували**: Тетяна Баланда, Олег Баланда. **Художнє оформлення та верстка**: Тетяна Баланда, www.plttn.com. Використовуються повідомлення пресслужб посольств, інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і не поділяти поглядів автора. Часопис видається із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: "Українська ініціатива в ЧР", Воцелова 3, Прага 2, ід. номер: 60448296; **контакт**: editorial@porohy.cz, www.porohy.cz; facebook.com/PorohyJournal; instagram.com/porohyjournal; **розрахунковий рахунок**: 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12 krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského "porih" – práh, říční práh. Číslo 2/2025, ročník XXXIII. Uzávěrka: 31. Května 2025. **E-mail**: uicr@centrum.cz, **web**: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. **Číslo připravili**: Teťana Balanda, Oleh Balanda. **Art director a redaktor**: Teťana Balanda, www.plttn.com. Používáme tiskové zprávy velvyslanectví, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Za pravdivost uvedených informací je zodpovědný autor článku. Redakce může krátit text a neshodovat se s názory autora. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: Ukrajinská Iniciativa v ČR, z.s., Vocelova 3, Praha 2, IČO: 60448296, **kontakt**: editorial@porohy.cz, www.porohy.cz; facebook.com/PorohyJournal; instagram.com/porohyjournal; **číslo účtu**: 1925774379/0800.

MINISTERSTVO KULTURY